

Λευκωσία και Ευκάλυπτοι: Σύγχρονη πρόκληση κρυμμένη στο “πράσινο”

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΕΥΚΑΛΥΠΤΟ

Οι ευκάλυπτοι είναι από τα πιο αναγνωρίσιμα δέντρα παγκοσμίως (**Εικόνα 1**), γνωστοί για την ταχεία ανάπτυξή τους, το χαρακτηριστικό άρωμα των φύλλων τους και την ικανότητά τους να προσαρμόζονται σε ποικίλα περιβάλλοντα.

Εικόνα 1: Η ομορφιά των ευκαλύπτων

Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, η εκτεταμένη φύτευση ευκάλυπτου έχει αυξηθεί ραγδαία σε διάφορες περιοχές. Με την γοργού ρυθμού ανάπτυξη αυτού του φυτού, έχουν προβληματίσει ιδιαίτερα οι ειδικοί, αφού συνδέεται με ανησυχητικά περιβαλλοντικά προβλήματα, επηρεάζοντας το νερό, το έδαφος και τη βιοποικιλότητα.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ, ΣΤΗΝ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ, ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

Η παρουσία αυτών των αιθαλών δέντρων στο νησί, οφείλεται κυρίως σε αποικιακές παρεμβάσεις. Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα, οι Άγγλοι εισήγαγαν στην Κύπρο μεγάλο αριθμό ειδών *Eucalyptus*, έχοντας ως κύριο στόχο την αποξήρανση περιοχών με στάσιμα νερά και την αντιμετώπιση της ελονοσίας. Ο πρώτος διευθυντής του νεοσύστατου Τμήματος Δασών υποστήριξε επίσης τη χρήση τους για την αποξήρανση ελών. Ως αποτέλεσμα αυτού, μέχρι το 1984 είχαν εισαχθεί συνολικά 163 είδη ευκαλύπτων στην Κύπρο.

Οι ευκάλυπτοι ευδοκίμησαν ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλή εδαφική υγρασία, όπου υπάρχει υψηλή υπόγεια στάθμη νερού, καθώς και μέσα στις πόλεις, κυρίως στη Λευκωσία (**Εικόνα 2**). Η ικανότητά τους να απορροφούν μεγάλες ποσότητες νερού συνέβαλε στη διαχείριση υγροτόπων, ενώ παράλληλα προσέφεραν σκιά και αξιοποιήσιμη ξυλεία.

Εικόνα 2: Ευκάλυπτοι στην περιοχή Αρχαγγέλου, Λευκωσία

Την χρονική περίοδο 1920–1950, η φύτευσή των ευκαλύπτων αυξήθηκε σημαντικά, φτάνοντας περίπου το 5-8%, λόγω της ανάγκης για αποξήρανση εδαφών και καταπολέμηση της ελονοσίας. Τα ακόλουθα χρόνια, συγκεκριμένα από το 1950 έως το

1980, η εξάπλωση των ευκαλύπτων έγινε ιδιαίτερα αντιληπτή, πιο συγκεκριμένα σε αγροτικές και πεδινές περιοχές, ανεβάζοντας το ποσοστό τους περίπου στο 10-12% της συνολικής βλάστησης.

Με την πάροδο του χρόνου, οι ευκάλυπτοι ενσωματώθηκαν στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον της Κύπρου, ακολουθώντας σταθερούς ρυθμούς αύξησης. Ωστόσο, σήμερα, αναγνωρίζονται και οι οικολογικές επιπτώσεις τους, καθώς ως μη ενδημικά είδη επηρεάζουν τη βιοποικιλότητα και ανταγωνίζονται την τοπική χλωρίδα. Έτσι, αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα της αλληλεπίδρασης ανθρώπου και περιβάλλοντος.

“ΚΟΚΚΙΝΗ ΣΗΜΑΙΑ” ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΜΙΑ ΖΥΓΑΡΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΙΣΟΡΡΟΠΕΙ

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η υπερβολική κατανάλωση νερού από τον ευκάλυπτο. Κατέχοντας περίπου το 15% της συνολικής δεντροκάλυψης με τα σύγχρονα δεδομένα, το εκτεταμένο αυτό ριζικό σύστημα του φυτού εξαντλεί το επιφανειακό και υπόγειο νερό κατά την ταχεία ανάπτυξή του. Αυτό οδηγεί σε γρήγορη εξάτμιση του νερού, προκαλεί ξηρασία, συμπίεση του εδάφους και εξάντληση των θρεπτικών συστατικών, επηρεάζοντας αρνητικά την ανάπτυξη αυτόχθονων φυτών. Επίσης, αλλάζει σημαντικά τα υδρολογικά καθεστώτα. Μια παγκόσμια έρευνα έχει σημειώσει ότι η ετήσια απορροή, με τη φύτευση ευκαλύπτου, μπορεί να μειωθεί έως και 75%.

Επιπλέον, η καλλιέργεια ευκαλύπτου διαταράσσει τη φυσική ισορροπία των οικοσυστημάτων. Λόγω της ταχείας ανάπτυξής του, εξαντλεί σημαντικά τη γονιμότητα του εδάφους, συμβάλλοντας σε σοβαρή υποβάθμιση, γεγονός που εμποδίζει την ανάπτυξη άλλων φυτών. Ακόμη, οι ευκάλυπτοι με την απελευθέρωση τοξινών στο έδαφος αναστέλλουν τη βλάστηση άλλων φυτικών ειδών, επιδεινώνοντας την τοξικότητα του εδάφους. Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι τα κλαδιά και τα φύλλα των φυτών περιέχουν σημαντική ποσότητα ελαίου και, στις υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού, παράγουν ένα πολύ εύφλεκτο υλικό, μετατρέποντας έτσι τα δάση ευκαλύπτων σε πιθανές «βόμβες βενζίνης». Ιδιαίτερη σημασία έχει και η επίδραση στην πανίδα ενός οικοσυστήματος. Οι ευκάλυπτοι δεν προσφέρουν κατάλληλη τροφή ή καταφύγιο για την τοπική πανίδα. Παράλληλα, τα φύλλα των συγκεκριμένων φυτών δεν είναι εύπεπτα για τα περισσότερα έντομα, με αποτέλεσμα τη μείωση της ποικιλομορφίας τους. Έτσι επηρεάζεται και η

τροφική αλυσίδα. Με την ταχεία αύξησή τους να αγγίζει, με σύγχρονες εκτιμήσεις, τα 1–2 μέτρα ετησίως, τους καθιστά ιδιαίτερα ανταγωνιστικούς έναντι των τοπικών ειδών που έρχονται αντιμέτωποι με αυτά. Εξαιτίας των πιο πάνω, η πανίδα αναγκάζεται να απομακρυνθεί από την περιοχή ή να μειωθεί πληθυσμιακά. Έχοντας αυτά ως εκτιμήσεις, οι ευκαλύπτοι έχουν την δυνατότητα να μειώσουν και την αφθονία εντόμων έως και 40%, έχοντας επιρροή έμμεσα και τα ανώτερα επίπεδα της τροφικής αλυσίδας.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

Η ισορροπία μεταξύ ανάπτυξης και περιβάλλοντος αποτελεί μια πρόκληση, καθώς προκειμένου να υπάρξει αυτή η “συμφωνία” μεταξύ ανθρώπου και φύσης, προϋποτίθενται βιώσιμες πρακτικές, συνδυάζοντας την γνώση, αξίες και ενέργειες. Όπως επισυνάπτεται και από τις προαναφερόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καλούμαστε σε ουσιαστικές παρεμβάσεις. Η σύγχρονη περιβαλλοντική στρατηγική, παρόλο που έχει καταστήσει τα ποσοστά σε σταθεροποίηση, οι ενέργειες του σήμερα θα πρέπει να γίνουν ακόμα πιο δραστικές δεδομένου των καταστάσεων. Είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα προστασίας, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των οικοσυστημάτων, που τώρα υφίστανται κρίση, για τις επόμενες γενιές. Ουσιαστικές ενέργειες όπως η ενημέρωση του κοινού για τον ρόλο συνειδητοποιημένης και περιορισμένης εμφύτευσης ευκαλύπτων και την διαχείρισή τους ορθά, λειτουργούν ως “φάροι” για την στόχο της οικολογική ισορροπίας. Ο συνδυασμός των φυτεύσεων με ενδημικά είδη, προστατεύει το νερό, ενισχύει τη βιοποικιλότητα και προσφέρει καταφύγιο στην τοπική πανίδα, παρά να την απωθεί και να την “καταστρέφει”. Τακτικά κλαδέματα και η αφαίρεση νεκρών ή ασθενών δέντρων μειώνουν την εξάτμιση και τον κίνδυνο πυρκαγιάς, ενώ η ανανέωση των υποβαθμισμένων εδαφών με οργανική ύλη κρατά το χώμα γόνιμο για όλα τα φυτά.

Μέσα από την συνειδητοποίησή μας αυτή, οφείλουμε να δράσουμε άμεσα, υπερασπίζοντας την βιοποικιλότητα του τόπου μας, με στόχο ένα πιο βιώσιμο και ισορροπημένο περιβάλλον και ενός μέλλοντος που χαρακτηρίζεται όχι από την άγνοια, την παραπληροφόρηση και τον αποπροσανατολισμό, αλλά την συνεργασία, την υπευθυνότητα και την καινοτομία.

Πηγές:

kykpee.org

[Προσοχή στους ευκάλυπτους - Pafos Live](#) - Εικόνα 1

[A magnificent Eukalyptus in Galicia - Spain](#)

Sciencedirect.com

Λύκειο Αρχαγγέλου Απόστολος Μάρκος

Ευδοκία Κωνσταντίνου, Μαρία Κώστα, Δήμητρα Χαραλάμπους.